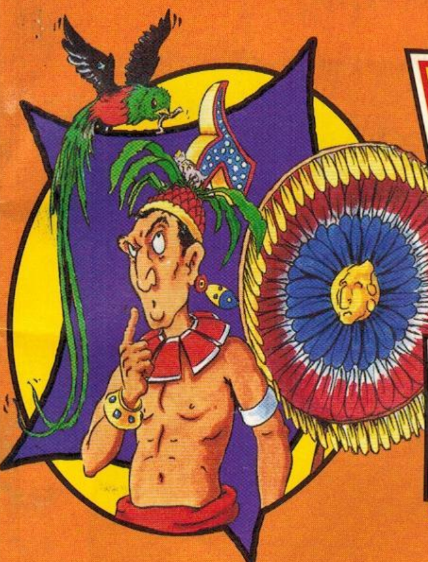
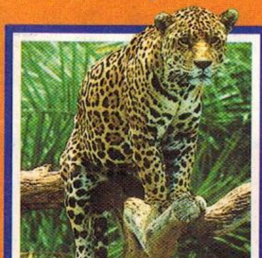

Wally poznaje historię świata!

12(64)
TYGODNIK
®
CENA
3,50 zł

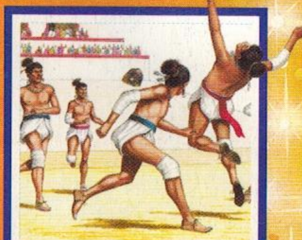
Majowie

Wielkie koty

Bogaci władcy

Gry w piłkę

INDEKS 354910
ISBN 83-87911-74-7

NOWE NAKLEJKI DO TWOJEGO ATLASU GRATIS

WITAJCIE, PODRÓŻNICY W CZASIE!

W TYM TYGODNIU ODKRYWAMY ZAGINIONY ŚWIAT MAJÓW. ODBĘDZIEMY WYPRAWĘ DO WSPANIAŁYCH ŚWIĄTYŃ-PIRAMID, OBEJRZYMY KOLOROWĄ REWIĘ MODY MAJÓW I SPOTKAMY WIELKIEGO KRÓLA-WOJOWNIKA, KTÓRY RZĄDZIŁ 63 LATA!

BRRR MAKABRA

MAJOWIE SKŁADALI BÓSTWOM KRWAWE OFIARY. ZWYKLE DAREM BYŁA LUDZKA KREW, CHOĆ SKŁADANO W OFIERZE TAKŻE ZWIERZĘTA. JEDYNIE BÓG QUETZALCOATL (W JĘZYKU MAJÓW: „KUKULKAN") - PIERZASTY WĄŻ ZADOWALAŁ SIĘ PICIEM ZWYKŁEJ WODY!

ŚWIETNI MAJOWIE

300 r. p.n.e.
- 900 r. n.e.

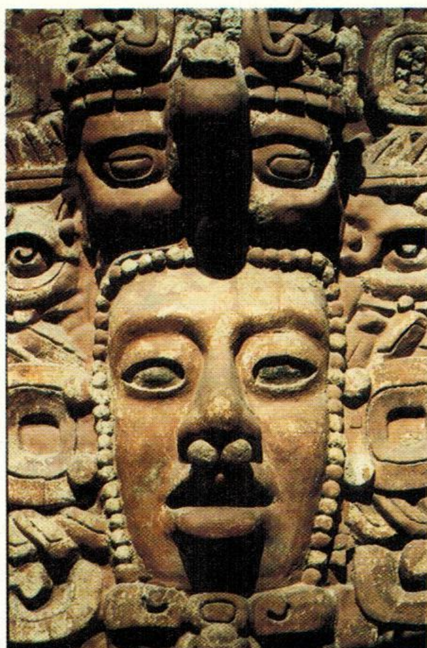

MAJOWIE UTWORZYLI WIELKIE IMPERIUM, KTÓRE OBEJMOWAŁO CZĘŚĆ MEKSYKU, GWATEMALĘ, BELIZE, ZACHODNIE KRAŃCE HONDURASU I SALWADORU. ZBUDOWALI KAMIENNE MIASTA, PEŁNE PAŁACÓW, PIRAMID I ŚWIĄTYŃ. JEDNAK ICH CYWILIZACJA UPADŁA Z NIEZNANYCH PRZYCZYN PONAD 1000 LAT TEMU.

FRONT COVER: (JAGUAR) ERWIN & PEGGY BAUER - BRUCE COLEMAN LTD

E. T. ARCHIVE

Bóg Słońca (po lewej) był jednym z ważniejszych bóstw Majów, dlatego zaćmienie Słońca było dla nich znaczącym wydarzeniem. To wtedy Księżyc zasłania Słońce. Czasami zasłonięcie jest całkowite i na Ziemi zapadają ciemności jak w nocy. Majowie byli znakomitymi astronomami i potrafili przewidzieć, kiedy nastąpi zaćmienie.

KIEDY TO SIĘ ZDARZYŁO?

ok. 1500 r. p.n.e.	MAJOWIE UPRAWIAJĄ ZIEMIĘ TAK JAK SĄSIEDNIE PLEMIONA. WYMYŚLAJĄ TEŻ PISMO I USTALAJĄ KALENDARZ.
ok. 300 r. p.n.e.	MAJOWIE ZACZYNAJĄ BUDOWAĆ MIASTA Z KAMIENIA - BEZ UŻYCIA JAKICHKOLWIEK METALOWYCH NARZĘDZI.
lata 300 - 800 n.e.	CYWILIZACJA MAJÓW OSIĄGA SZCZYT ROZWOJU. POWSTAJĄ WIELKIE MIASTA - TIKAL I PALENQUE.
615 r. n.e.	PACAL ZOSTAŁ KORONOWANY NA KRÓLA PALENQUE, KIEDY MIAŁ ZALEDWIE 12 LAT. RZĄDZIŁ 63 LATA.
800 r. n.e.	CYWILIZACJA MAJÓW CHYLI SIĘ KU UPADKOWI.
987 r. n.e.	WALECZNE PLEMIĘ, ZWANE TOLTEKAMI, NAPADŁO ZIEMIE MAJÓW. ZOSTAJE ZAJĘTE ICH NAJWIĘKSZE MIASTO - CHICKÉN ITZÁ.

SŁOWNICZEK

ASTRONOM - NAUKOWIEC BADAJĄCY PRZESTRZEŃ KOSMICZNĄ, GWIAZDY I PLANETY.

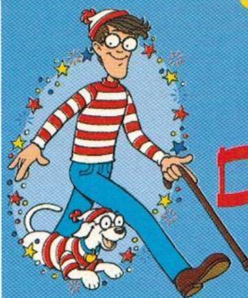
DZIEDZINIEC - ROZLEGŁY PLAC, OTOCZONY WOKÓŁ MURAMI LUB BUDYNKAMI. INACZEJ PODWÓRZE.

KWEZAL - ZIELONOPIÓRY PTAK Z BARDZO DŁUGIM OGONEM.

LATEKS - MLECZNOBIAŁA CIECZ WYPŁYWAJĄCA PO NACIĘCIU NIEKTÓRYCH ROŚLIN I DRZEW.

WAPIEŃ - BIAŁA SKAŁA UŻYWANA JAKO KAMIEŃ BUDOWLANY.

CZEŚĆ 12

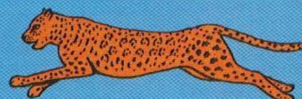
W DROGĘ!

SZUKAJ I ZNAJDŹ

OTO TANCERZ, JAGUAR I TRZY RZECZY UKRYTE W ZESZYCIE O MAJACH. ODSZUKAJCIE JE ORAZ OSIEM MASEK TAKICH JAK TA!

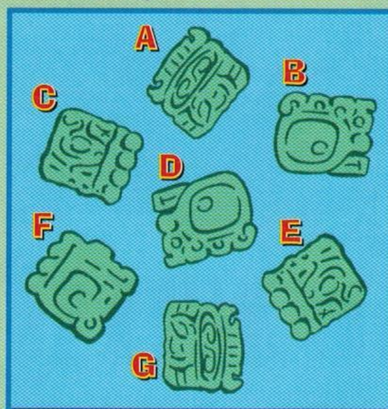

POTĘŻNE PIRAMIDY

MAJOWIE BYLI ZNAKOMITYMI BUDOWNICZYMI I MISTRZAMI W DZIEDZINIE ZDOBNICTWA!

Miasto w dżungli

Majowie jako pierwsi ludzie w Ameryce budowali miasta z kamienia. Łączyli je drogami biegnącymi wiele kilometrów przez dżunglę i bagna. Majowie robili to bez metalowych narzędzi, wozów kołowych czy nawet zwierząt pociągowych! W ich miastach znajdowały się wspaniałe świątynie i pałace oraz ogromne piramidy ze schodami po bokach.

UKŁADANKA MAJÓW

WŚRÓD TYCH SIEDMIU HIEROGLIFÓW SĄ TRZY PARY. CZY WIESZ, KTÓRY NIE PASUJE DO RESZTY?

RICHARD A. COOKE III - TONY STONE IMAGES

Na 4 bokach piramidy Quetzalcoatla w Chichén Itzá są schody. Wszystkie mają po 91 stopni. Gdy wliczy się stopień u wejścia do świątyni, ich suma wyniesie 365. To tyle, co liczba dni w roku kalendarzowym Majów!

Wielki styl

Największe piramidy miały ponad 60 m wysokości. Majowie często budowali nowe piramidy na starych – czasami nawet trzy albo cztery! Każda kolejna była wyższa od poprzedniej.

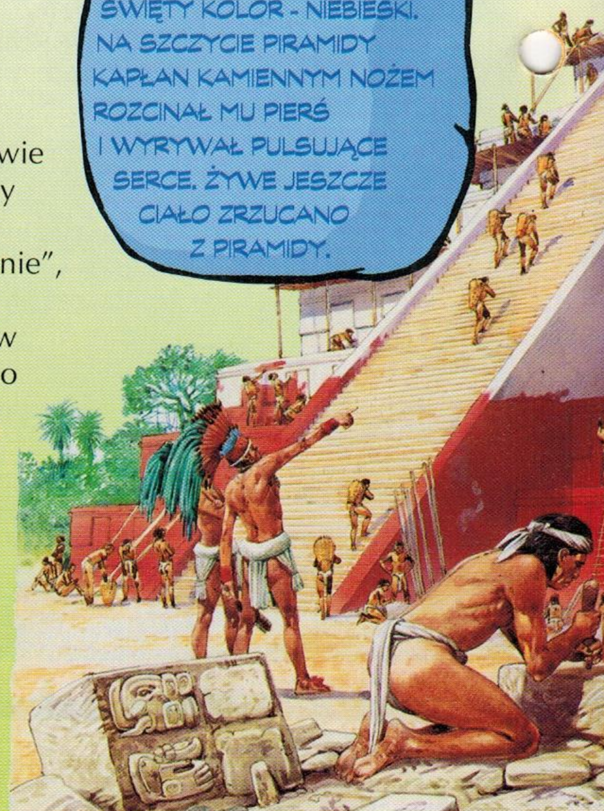

BRRR MAKABRA

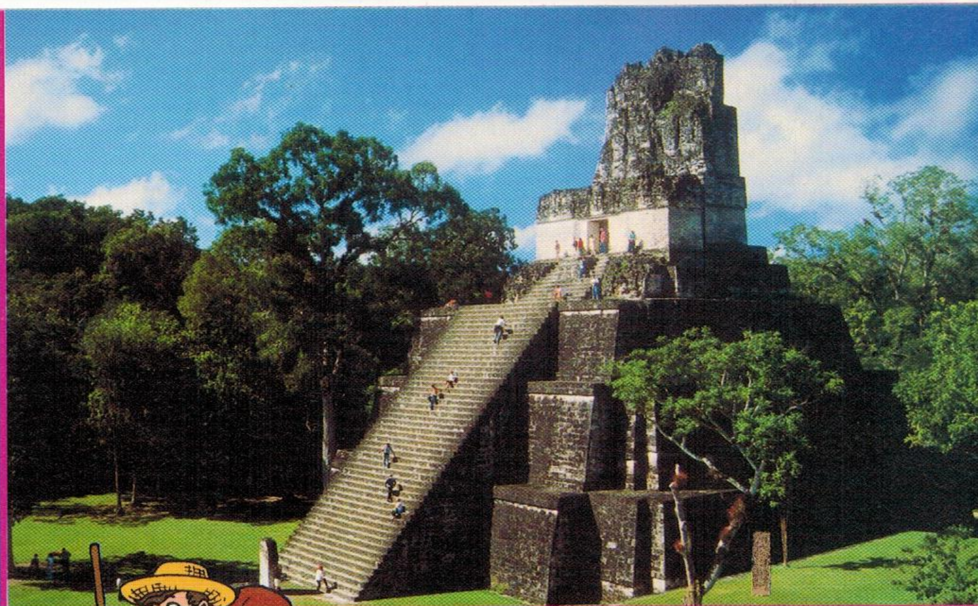
MAJOWIE SKŁADALI OFIARY Z LUDZI. WYBRANEGO CZŁOWIEKA MALOWANO NA ŚWIĘTY KOLOR - NIEBIESKI. NA SZCZYCIE PIRAMIDY KAPŁAN KAMIENNYM NOŻEM ROZCINAŁ MU PIERŚ I WYRYWAŁ PULSUJĄCE SERCE. ŻYWE JESZCZE CIAŁO ZRZUCANO Z PIRAMIDY.

Świątynie

Na szczytach piramid Majowie umieszczali świątynie – domy swoich bogów. Na nich znajdowały się tzw. „grzebienie", bogato zdobione rzeźbami. Piramidy budowano z bloków wapiennych, które tynkowano na biało. W świetle księżyca budowle te oślepiały każdego, kto je zobaczył. Potem Majowie malowali piramidy na czerwono, zielono lub niebiesko i pokrywali je hieroglifami.

Tikal było wielkim miastem Majów. Leżało głęboko w tropikalnej dżungli gwatemalskiej, gdzie drzewa sięgają 45 m wysokości. Tikal zostało opuszczone 1000 lat temu i „zaginęło" na stulecia w dżungli. W ruinach miasta znajduje się pięć gigantycznych świątyń-piramid, z których jedna o wys. 60 m jest najwyższą z dotąd odkrytych budowli indiańskich.

DAVID HISER - TONY STONE IMAGES

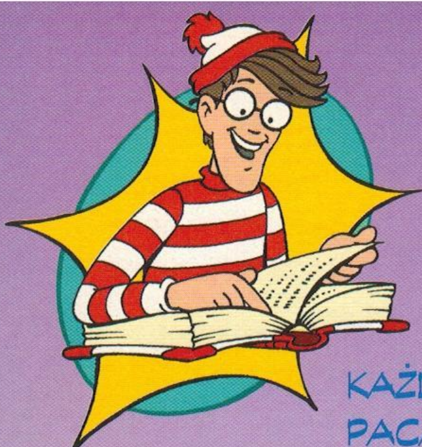
- DLACZEGO OFIARY ZRZUCANO Z PIRAMID?
- PONIEWAŻ BYŁY ZA CIĘŻKIE, BY JE ZNOSIĆ!

Ciężka praca

Budowniczowie piramid byli bardzo mądrzy. Tak jak Egipcjanie budowali w nich tajemne przejścia i komnaty. Tynk sporządzali ze sproszkowanego wapienia. Produkowali też swego rodzaju beton z wapienia zmieszanego z kredową gliną. Majowie nie wznosili piramid po to, by w nich mieszkać. Czasami grzebali w nich zmarłych władców. Nawet w ich pałacach przypuszczalnie odprawiano ceremonie religijne. Pokoje wewnątrz były ciemne, wilgotne i ciasne. W chacie na leśnej polanie mieszkało się znacznie przyjemniej.

Budowanie było ciężką pracą. Majowie obrabiali kamienie za pomocą narzędzi z krzemienia (rodzaju bardzo twardej skały). Potem przenosili ciężkie ładunki na swoich plecach, zawieszone na pasie zawiązanym wokół czoła.

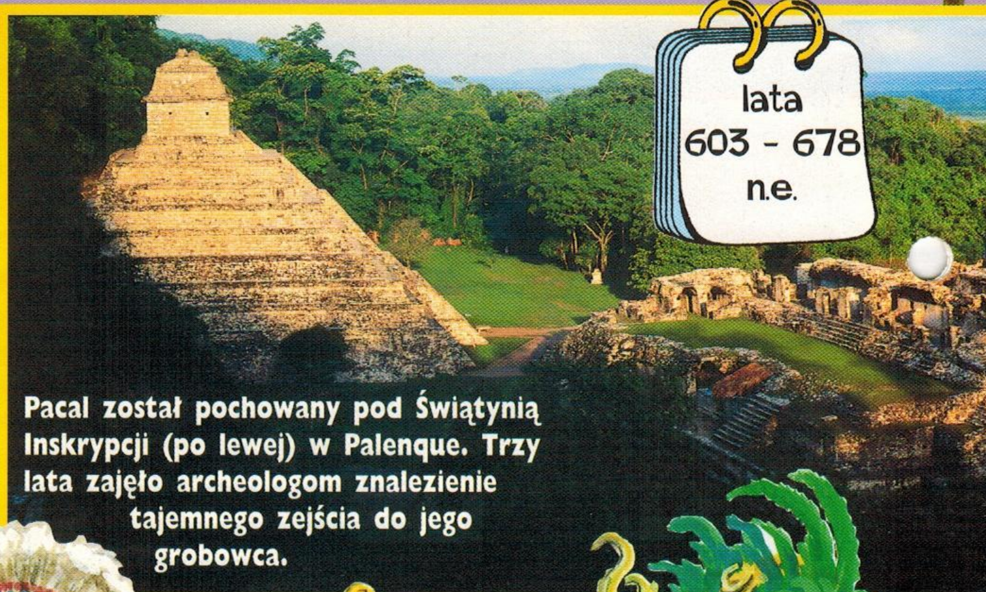

DZIELNY

KAŻDE MIASTO MAJÓW MIAŁO SWOJĄ RODZINĘ KRÓLEWSKĄ. PACAL BYŁ JEDNYM Z NAJWIĘKSZYCH KRÓLÓW W DZIEJACH.

Gotowy do rządów

Pacal był królem majańskiego miasta Palenque (wymawiaj: „Palenke"). Koronowano go, gdy miał 12 lat, w 615 r. n.e. Panował 63 lata. Początkowo jego matka, pani Zackuk, prawdopodobnie pomagała synowi w rządach. Imię Pacal znaczy „tarcza". Jednym z jego obowiązków było dowodzenie ludźmi podczas bitwy – ciężka praca, gdy się ma ponad 70 lat!

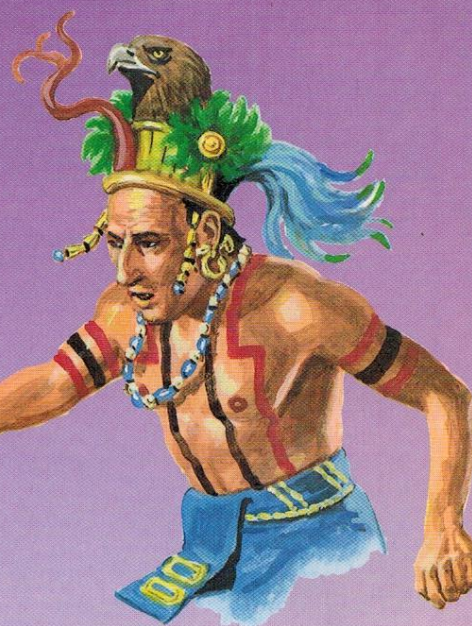

Pacal został pochowany pod Świątynią Inskrypcji (po lewej) w Palenque. Trzy lata zajęło archeologom znalezienie tajemnego zejścia do jego grobowca.

KRÓL

Wieża wielkiego pałacu ma 15 m wysokości. Używano jej do obserwacji gwiazd.

Wojownicy Majów ubierali stroje zrobione ze skór lub piór ssaków i ptaków. Uważali, że włożenie skóry kojota i głowy orła lub jaguara uczyni ich walecznięjszymi i zwinniejszymi.

ROBERT FRERCK - TONY STONE IMAGES

Potężne miasto

Pacal musiał być dobrym wojownikiem, inaczej nie dożyłby tak sędziwego wieku. Podczas rządów Pacala Palenque panowało nad blisko połową ziem Majów. Miasto stało się bogate, a Pacal mógł poświęcić się budowaniu kamiennych pałaców i świątyń.

Czas wojny

Wojownicy Majów walczyli za pomocą łuków i strzał, kamiennych pałek i oszczepów wystrzeliwanych z proc i toporów z miedzianymi ostrzami. Robili ostre noże i groty z krzemienia. Niektórzy Majowie rzucali we wrogów gniazdami szerszeni!

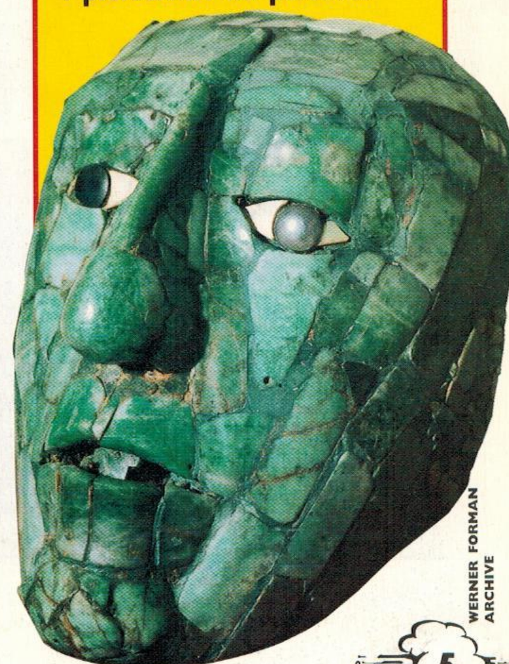
Czas pokoju

Pacal wiódł wojowników do ataku przeciwko innym miastom po to, by wziąć do niewoli jeńców. Zamieniano ich w niewolników lub składano w ofierze bogom. Walki wstrzymywano o zachodzie słońca, by móc zjeść kolację. Nie walczono też podczas siewów i żniw.

Królowie Majów siedzieli na tronie z jaguarów. Królowie i szlachta wkładali diademy z pióropuszem z piór kwezali. Im ważniejsza była osoba, tym większy miała pióropusz. Pacal miał najbardziej okazały!

- JAK SIĘ ZWRACANO DO NAJWYŻSZEGO DOWÓDCY WOJSK MAJÓW?
- MAJORZE.

Tę nefrytową maskę znaleziono w grobowcu Pacala. Nałożono ją na twarz władcy po jego śmierci. Pacal miał też nefrytowe krążki w uszach, naszyjniki i pierścienie na palcach.

WERNER FORMAN ARCHIVE

TAJEMNICZE KAMIENIE

POŁĄCZ KAMIENNE BLOKI Z LITERAMI W PARY TAK, ŻEBY UTWORZYĆ PIĘĆ NAZW MIEJSC I LUDZI.

CHI	PA	KAL
TI	CAL	QUE
ITZÁ	ZA	CHÉN
LEN	PA	CKUK

ZAGINIONY ŚWIAT

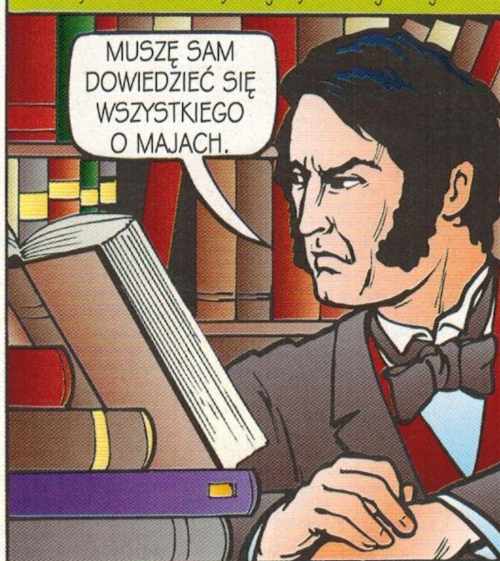
LUDZIE ZAPOMNIELI O MAJAŃSKICH MIASTACH NA SETKI LAT. BYŁY ONE UKRYTE GŁĘBOKO W DŻUNGLI, DOPÓKI DWÓCH PODRÓŻNIKÓW NIE POSTANOWIŁO ZBADAĆ GORĄCEJ AMERYKI ŚRODKOWEJ.

Cywilizacja Majów rozwinęła się w Ameryce Środkowej na setki lat przed przybyciem Kolumba w 1492 roku. Majowie mieszkali w rozległych państwach-miastach, liczących do 200 000 (Chichén Itzá) mieszkańców. Główne miasta były pełne wspaniałych kamiennych świątyń, pałaców i piramid.

Majowie wycinali i wypalali gęsty las tropikalny, aby zrobić miejsce dla swoich budowli. Potrzebowali też przestrzeni do uprawy kukurydzy i innych roślin. Kiedy stwierdzali, że muszą mieć więcej ziemi, wycinali kolejne drzewa.

Majowie panowali nad tym obszarem od ok. 300 do ok. 1400 roku. W chwili, kiedy do Ameryki Środkowej dotarli Europejczycy, cywilizacja Majów chyliła się ku upadkowi. W miarę upływu czasu dżungla ponownie zagarnęła ziemie, które odebrali jej Majowie.

1 Około r. 1830 John Lloyd Stephens czytał o starożytnej cywilizacji Majów.

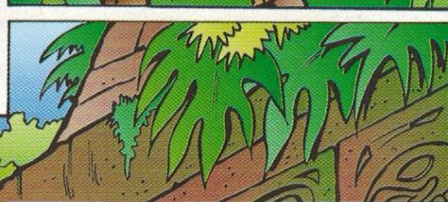

2 Stephens wyruszył do Hondurasu wraz z Frederickiem Catherwoodem.

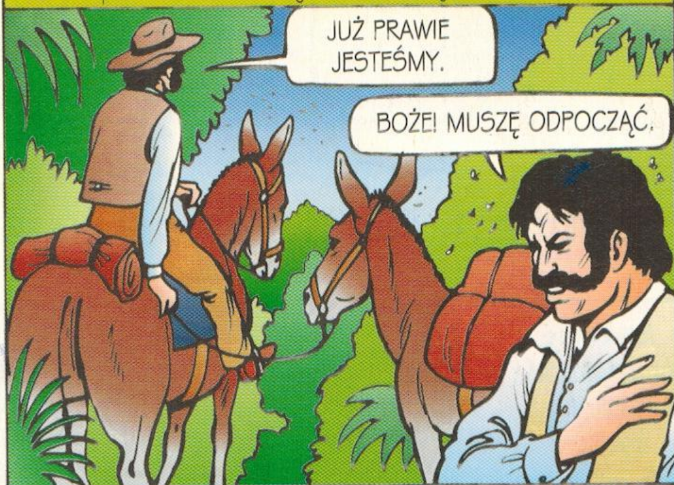
3 Catherwood i Stephens bali się, ale nie przerwali wędrówki w głąb lasu tropikalnego.

4 Podróżnicy nigdy nie widzieli czegoś równie wspaniałego jak Copán.

5 Ekspedycja posuwała się głębiej w dżunglę w poszukiwaniu innego miasta Majów - Palenque.

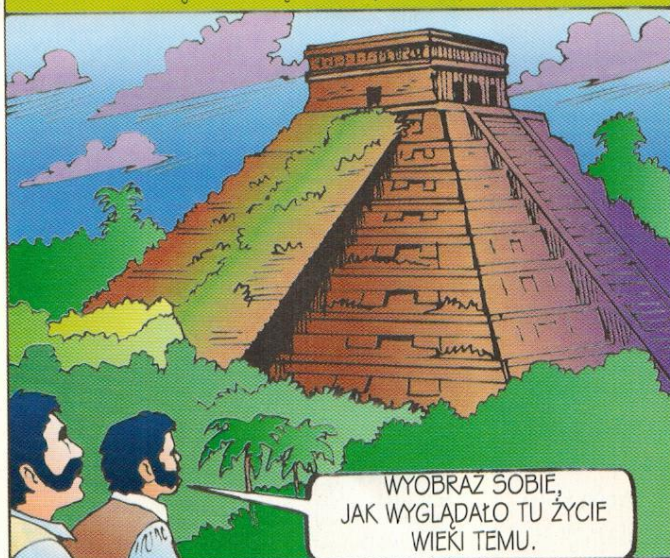
6 Podróż przez gąszcz roślinności była bardzo ciężka. Mężczyzn dręczyły ataki owadów, a Catherwood miał wysoką gorączkę. Jednak ich wysiłki nie poszły na marne.

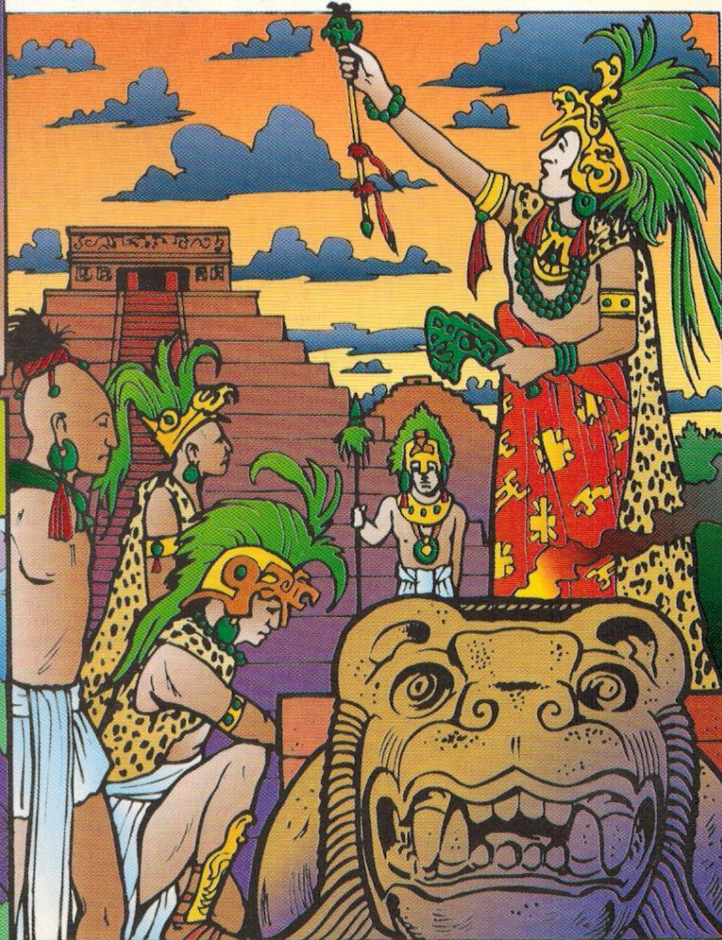

7 Podróżnicy odkryli wspaniałe budynki. W jednej z komnat, na szczycie piramidy, znaleźli trzy ściany pokryte dziwnymi rzeźbionymi symbolami lub hieroglifami.

8 Po zbadaniu Palenque ekspedycja wyruszyła na północ, na Półwysep Jukatan. Tam, w Chichén Itzá, odnaleziono najokazalszą ze wszystkich piramid.

9 Uczeni wciąż nie odszyfrowali znaczenia wszystkich hieroglifów. Płaskorzeźby i nagrobne dekoracje mówią nam wiele o tym, jak ubierali się i żyli Majowie.

Z NOTATNIKA WENDY

MODA MAJÓW

MAJOWIE UWIELBIALI BIŻUTERIĘ, ORYGINALNE FRYZURY I FANTAZYJNE UBIORY. LUBILI TEŻ MALOWAĆ SWOJE CIAŁA.

Archiwum mody

Modni Majowie wyglądali inaczej niż dzisiejsi modele. Mężczyźni mierzyli tylko 1,5 m wzrostu, a kobiety jeszcze mniej. Mieli wydłużone głowy i zezowate oczy. Zaczesywali włosy do tyłu i związywali je w koński ogon, przez co ich głowy wydawały się dłuższe i bardziej płaskie!

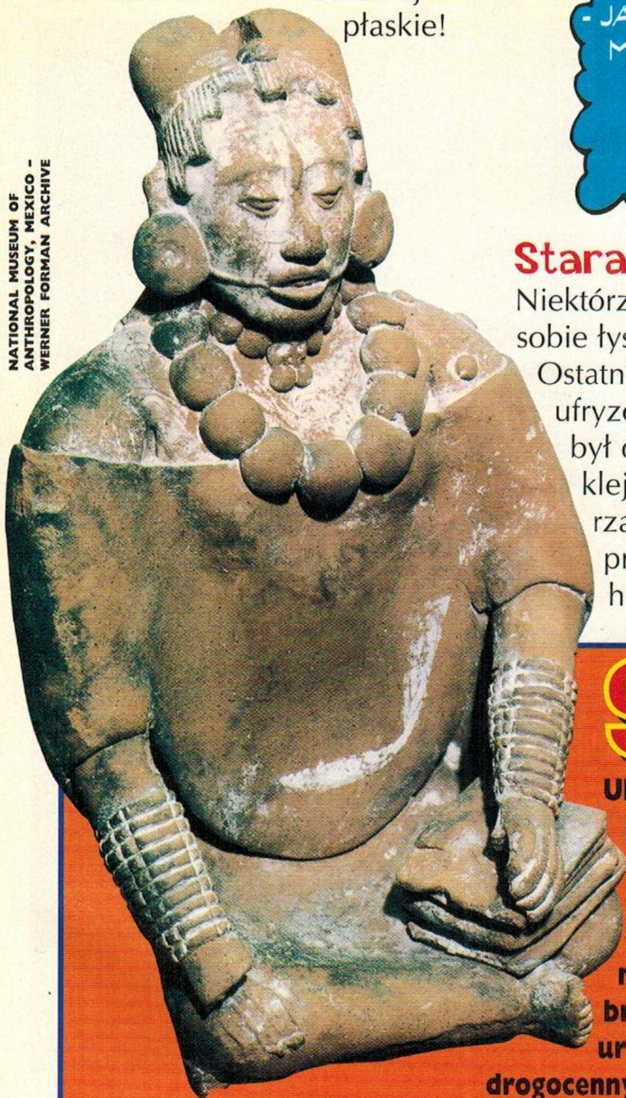

Obecnie w Ameryce Środkowej mieszkają 4 miliony Majów. Wiodą oni proste życie, ale nadal wkładają jaskrawe ubrania. Te kobiety są ubrane w huipil - kolorowy strój z krótkimi rękawkami.

- JAK SIĘ NAZYWAŁA MŁODA INDIANKA Z PLEMIENIA MAJÓW?

- MAJÓWKA.

NATIONAL MUSEUM OF ANTHROPOLOGY, MEXICO - WERNER FORMAN ARCHIVE

Staranna fryzura

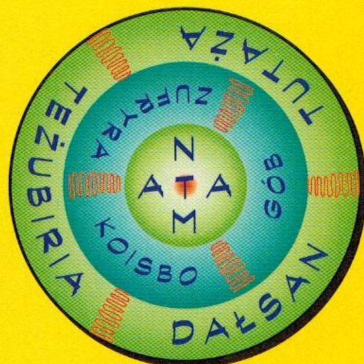
Niektórzy mężczyźni wypalali sobie łysinę z tyłu głowy! Ostatnim dodatkiem do ufryzowanych włosów był diadem ozdobiony klejnotami i piórami rzadkich ptaków, na przykład kwezali herbowych i ar.

Starożytni Majowie lubili się stroić. Ubierali jaskrawe płaszcze z tkaniny lub peleryny z piór. Mężczyźni i kobiety nosili kolczyki, grube naszyjniki i szerokie bransolety. Szlachetnie urodzeni ozdabiali nosy drogocennymi ćwiekami!

WARTO WIEDZIEĆ

WŁADCY MAJAŃSKICH MIAST BYLI NAZYWANI „HALACH UINIC" - PRAWDZIWI LUDZIE. BY ODRÓŻNIĆ SIĘ OD ZWYKŁYCH LUDZI, DEFORMOWALI SWOJE GŁOWY, PRZYPRAWIALI SZTUCZNE NOSY, TATUOWALI TWARZE. PRZEDZIURAWIALI TEŻ I PRZEDŁUŻALI PŁATKI USZU, WSADZAJĄC W NIE INDYCZE JAJA!

Szlachetne nosy

Duże nosy były oznaką wysokiej rangi człowieka. Wielu szlachetnie urodzonych przyprawiało sobie sztuczne nosy z gliny, żeby mieć wymarzony orli profil! Eleganckie były też spiłowane w szpic przednie zęby, między które wstawiano płytki nefrytu!

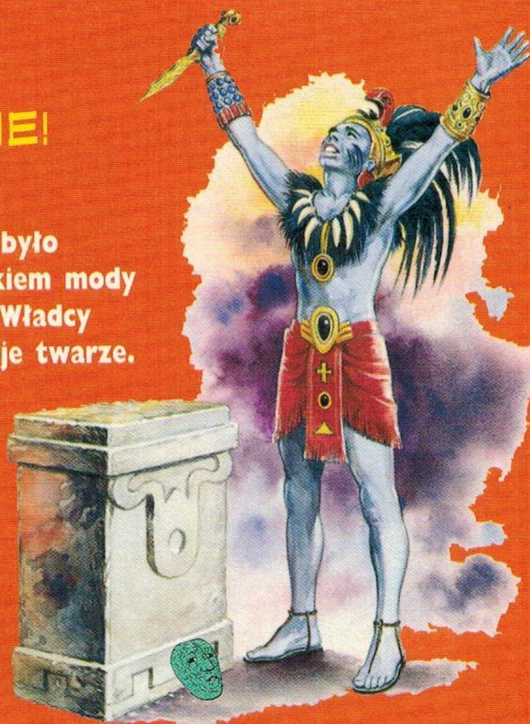
Co za ciuchy!

Kiedy było ciepło, mężczyźni ubierali przepaski biodrowe, kobiety zaś sukienki. Majowie wkładali skórzane sandały lub mokasyny. Gdy było chłodno, nosili płaszcz, zwany „manta". Nocą służył jako koc albo wisiał u wejścia zamiast drzwi.

NIGEL DICKINSON – TONY STONE IMAGES

POMALUJ MNIE PIĘKNIE!

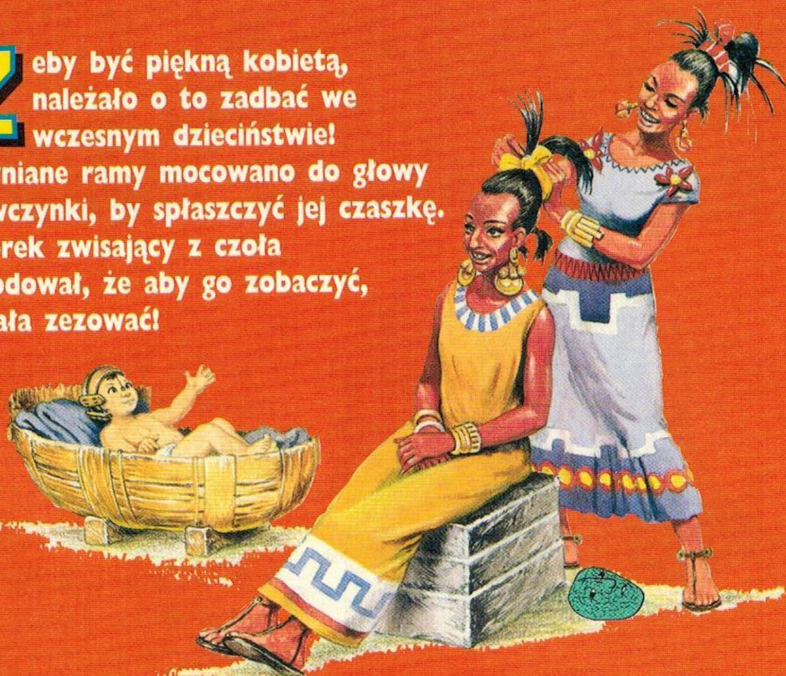

Malowanie ciała było ostatnim krzykiem mody wśród Majów. Władcy ponadto tatuowali swoje twarze. Stosowano się do ścisłego kodu kolorów. Jedynie kapłani mogli malować się na święty niebieski kolor.

Kolor ciała wiele mówił o człowieku. Samotny mężczyzna używał czerni, a niezamężna kobieta czerwieni. Odważni wojownicy paradowali pomalowani na jasnoczerwono w czarne pasy, a niewolnicy wyglądali jak paskowane biało-czarne skunksy!

Żeby być piękną kobietą, należało o to zadbać we wczesnym dzieciństwie! Drewniane ramy mocowano do głowy dziewczynki, by spłaszczyć jej czaszkę. Paciorek zwisający z czoła powodował, że aby go zobaczyć, musiała zezować!

MECZ MAJÓW

CO ZA WYDARZENIE, MOI DRODZY! NATKNĘLIŚMY SIĘ NA MIEJSCE ROZGRYWEK POK-A-TOK. JAKAŚ PANI WPAKOWAŁA SIĘ W KAMIENNĄ OBRĘCZ. WIDZĘ TEŻ PTAKA SZCZĘŚLIWIE GNIAZDUJĄCEGO W INNEJ KAMIENNEJ „BRAMCE". SPÓJRZCIE, CO SIĘ DZIEJE, I SPRÓBUJCIE ZORIENTOWAĆ SIĘ W SYTUACJI... NAJPIERW ODSZUKAJCIE MNIE, A POTEM RZUĆCIE OKIEM NA:

- ROZGRYWAJĄCEGO „WPADAJĄCEGO” W WIR WALKI.
- PANIĄ ZJEŻDŻAJĄCĄ PO PORĘCZY.
- KIBICA ZAJADAJĄCEGO OWOCE Z PEŁNEGO KOSZA.
- FUTRZANY OSZCZEP WBITY W ŚCIANĘ.
- ILE ZIELONYCH PIŁEK MOŻECIE ZNALEŹĆ?

ODSZUKAJCIE MIEJSCA, Z KTÓRYCH WYCIĘTO TE FRAGMENTY RYSUNKU:

- JAK SIĘ NAZYWAŁ SKARBNIK NA DWORZE KRÓLA PACALA?

- MAJĄTEK.

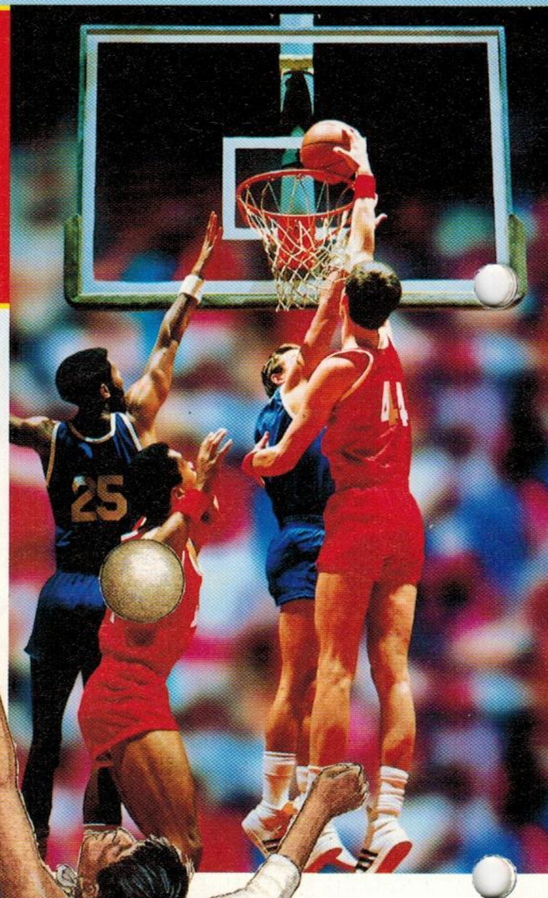
GOOOL!

SPORT I RELIGIA SZŁY ZE SOBĄ W PARZE. Z PUNKTU WIDZENIA MAJÓW JEDNO I DRUGIE BYŁO BOLESNE!

Narodowa gra

Gry w piłkę były ważną częścią życia Majów. Ich ulubioną grą była pok-a-tok. Rozgrywano ją na wielkim boisku w kształcie litery „I". Kamienne obręcze montowano wysoko na prostym lub lekko pochyłym murze. Mecz wygrywała drużyna, która pierwsza przerzuciła twardą kauczukową piłkę przez jedną z obręczy. Zawodnicy mogli uderzać piłkę kolanem, biodrem, łokciem, ramieniem – nigdy dłońmi!

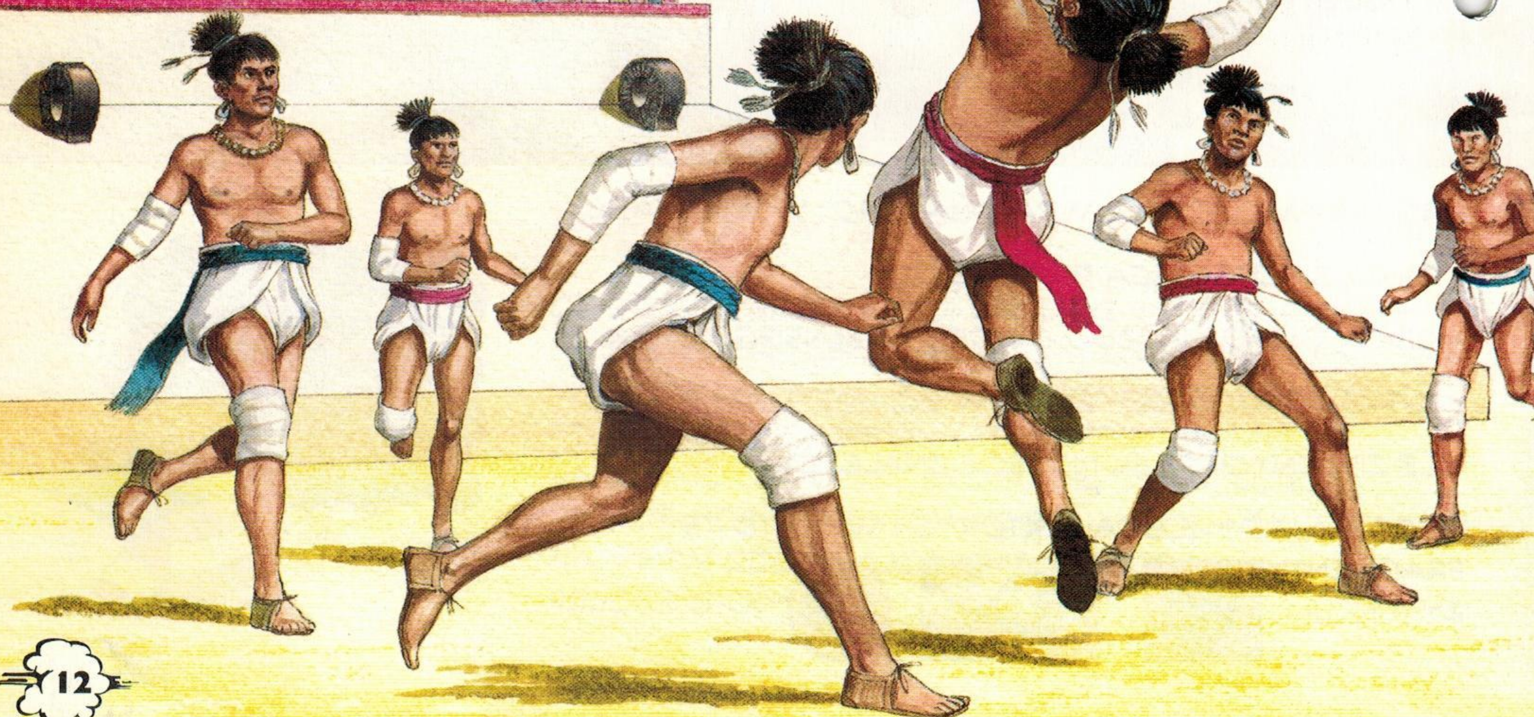
Gracze w koszykówkę także muszą wrzucić piłkę do kosza lub obręczy, ale mogą używać do tego swoich rąk! Kosz jest na wysokości 3 m - i tak jest zawieszony niżej niż obręcz w pok-a-tok.

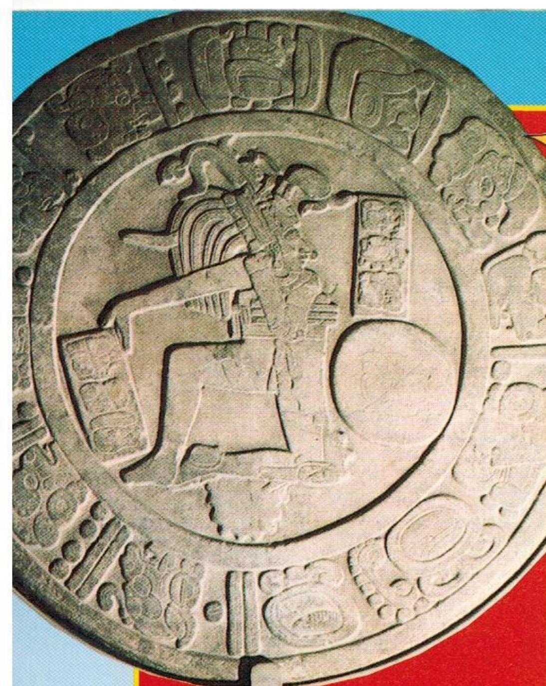

Gwóźdź programu

Boisko do gry w piłkę otaczały tarasowe mury, na których siedzieli kibice. Gra była zwykle częścią religijnej ceremonii i zawsze podziwiały ją wielkie tłumy widzów.

Pok-a-tok to brutalna gra! Piłka była twarda, a gracze często zderzali się z kamiennymi ścianami. Dla zmniejszenia bólu owijali opaskami kolana, czoło łokcie i biodra.

TIM DAVIS - TONY STONE IMAGES

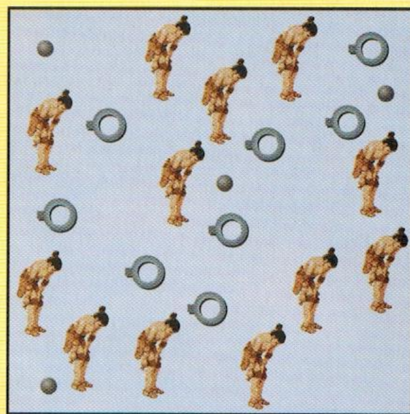
WERNER FORMAN ARCHIVE

Gracza w piłkę przedstawiono w środku tego kamiennego kręgu, który ma ponad 1400 lat. Wokół krawędzi koła widoczne są daty zapisane hieroglifami Majów.

ŁAMIGŁÓWKA POK-A-TOK

CZY MOŻECIE PODZIELIĆ OBRAZEK NA CZTERY TRÓJKĄTY TAK, ABY W KAŻDYM ZNALAZŁA SIĘ PIŁKA, TRZECH GRACZY I DWIE KAMIENNE OBRĘCZE?

- CO SIĘ DZIEJE Z MAJAMI, GDY DOSTANĄ W GŁOWĘ PIŁKĄ DO POK-A-TOK?

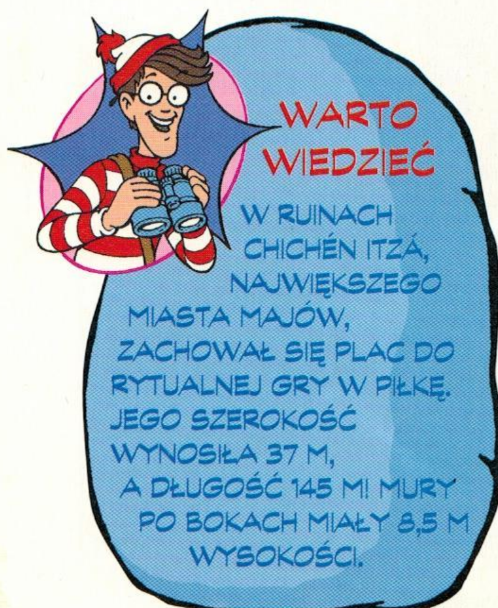
- ZACZYNAJĄ MAJACZYĆ.

Śmiertelna gra

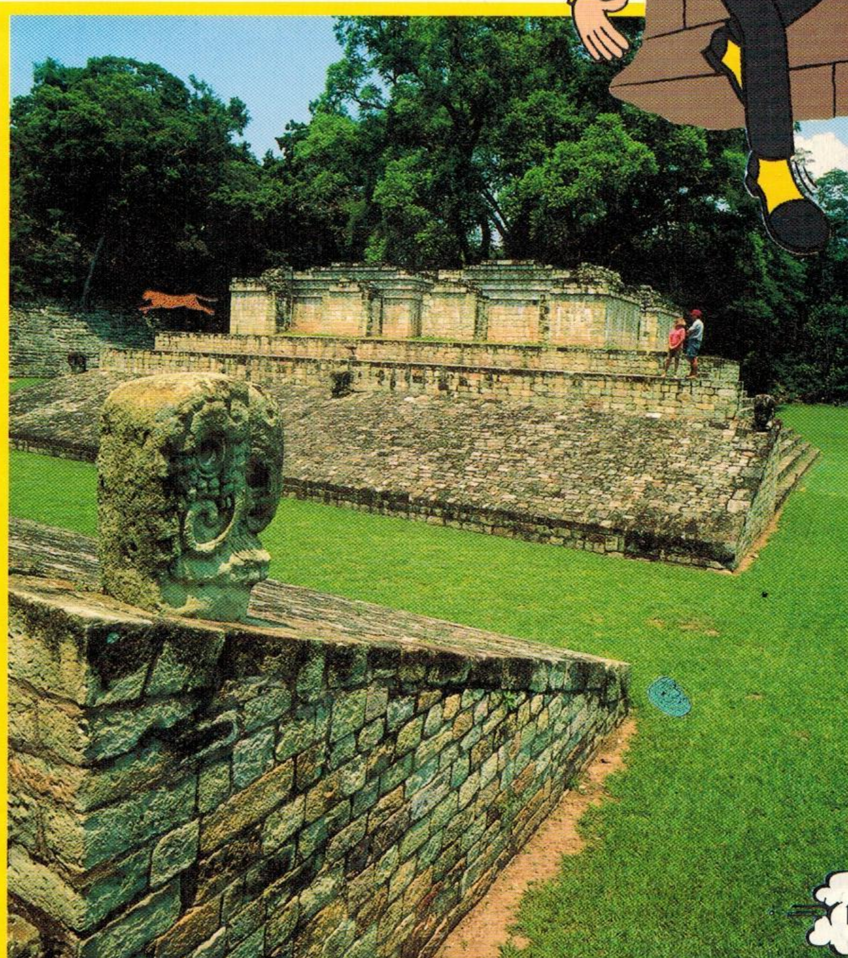
Zwycięzców hojnie nagradzano: klejnotami i ubraniami od wybranego widza. Przegranych ofiarowywano bogom – ich krew wylana na ziemię zapewniała obfite plony. Dlatego gracze mężnie walczyli o zwycięstwo.

Większość boisk do gry w piłkę zbudowano w pobliżu świątyń. Istnieją one nadal w ruinach miast Majów. To boisko w Copán, w Hondurasie, jest jednym z najlepiej zachowanych.

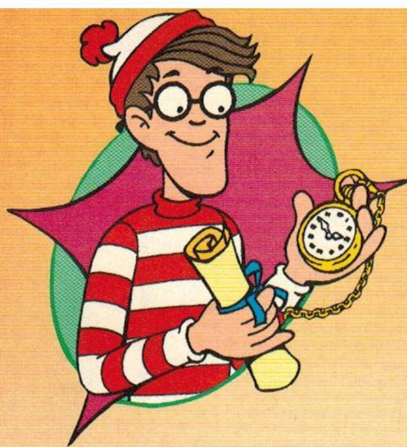

WARTO WIEDZIEĆ

W RUINACH CHICHÉN ITZÁ, NAJWIĘKSZEGO MIASTA MAJÓW, ZACHOWAŁ SIĘ PLAC DO RYTUALNEJ GRY W PIŁKĘ. JEGO SZEROKOŚĆ WYNOSIŁA 37 M, A DŁUGOŚĆ 145 M! MURY PO BOKACH MIAŁY 8,5 M WYSOKOŚCI.

STUART WESTMORLAND - TONY STONE IMAGES

ŚWIĘTE KOTY

MAJOWIE UWAŻALI, ŻE NIEKTÓRE ZWIERZĘTA SĄ ŚWIĘTE, A JAGUAR BYŁ NAJBARDZIEJ GODNY CZCI.

Król dżungli

Majowie czcili wielu bogów. Niektórzy z nich byli zwierzętami, ale jaguar – dziki kot polujący nocą – był traktowany w sposób szczególny. Majowie uważali go za boga świata umarłych i za boga wojny! Majowie wielbili jaguara i bali się go. To zwierzę o ostrych kłach i mocnych pazurach mogło z łatwością zabić człowieka. Upolowanie jaguara wymagało nie lada umiejętności i odwagi. Jego cętkowane futro było cenne i uznawane za oznakę władzy. Królowie Majów ozdabiali rzeźbami jaguara swoje trony.

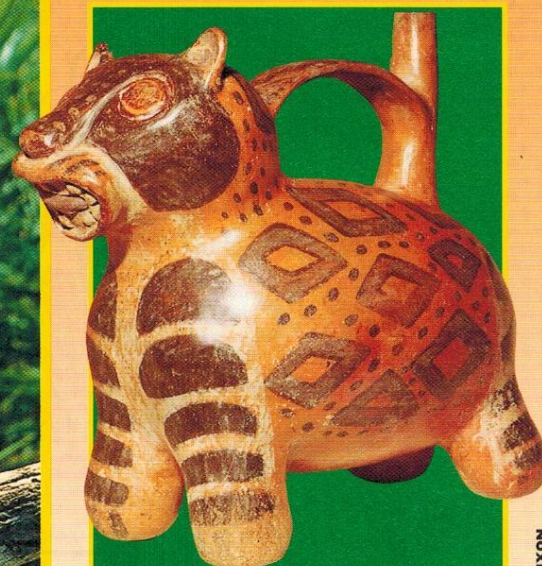
Ta płaskorzeźba przedstawia króla Majów, który przed bitwą wkłada na siebie skórę jaguara. W prawej ręce trzyma nóż, a jego żona podaje mu tarczę i nakrycie łowy.

Szlachetni wojownicy z plemienia Majów nosili peleryny ze skóry jaguara i straszliwe hełmy z głowy tego drapieżnika. Mieli również buty uszyte ze skór dzikich kotów.

Jaguary polują samotnie. Potrafią pływać, wspinać się na drzewa i atakują nawet kajmana. Cętkowane futro pomaga im ukryć się w leśnym cieniu. Nic dziwnego, że waleczni Majowie tak je cenili!

W starożytnych miastach Majów odnaleziono setki naczyń i figurek w kształcie jaguara. To naczynie mogło służyć do zbierania krwi ofiarnej w czasie religijnych obrzędów.

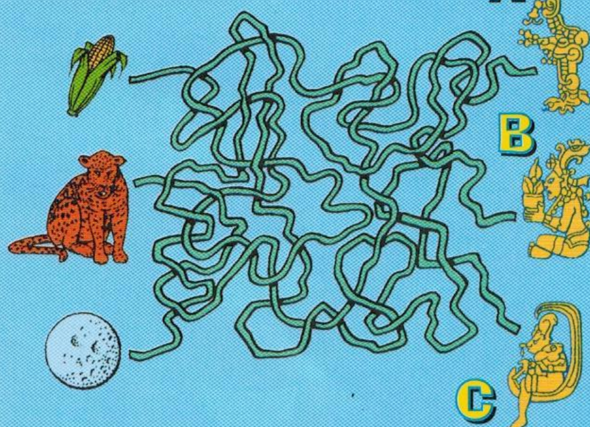
WARTO WIEDZIEĆ

MAJOWIE WIERZYLI, ŻE ISTNIEJE NIE JEDNO NIEBO, LECZ 13, KAŻDE RZĄDZONE PRZEZ INNEGO BOGA. PIEKIEŁ BYŁO 9. W NAJNIŻSZYM PANOWAŁ BÓG ŚMIERCI - AH PUCH - PRZEDSTAWIANY JAKO KOŚCIOTRUP. SKŁADANO MU LUDZI W OFIERZE. WŁASNEGO BOGA MIAŁA TEŻ KAŻDA CYFRA OD 1 DO 13!

- CZEGO NAJBARDZIEJ BOI SIĘ JAGUAR?

- ODPLAMIACZA!

CZYJE TO?

POŁĄCZ BOGA KUKURYDZY, BOGA-JAGUARA I BOGINIĘ KSIĘŻYCA Z ICH ATRYBUTAMI WŁADZY.

Bóg nocy

Majowie czcili bóstwa deszczu, roślin, ziemi i księżyca. Najważniejszym z bogów był bóg Słońca, który zsyłał z czasie dnia ciepło i światło. O zachodzie bóg Słońca schodził do podziemnego świata i zamieniał się w straszliwego jaguara – boga nocy. Majowie składali potężnemu bogu-jaguarowi liczne ofiary. Poświęcone mu święte obrzędy odbywały się w jaskiniach lub studniach, które miały być wejściami do tajemniczego podziemnego świata.

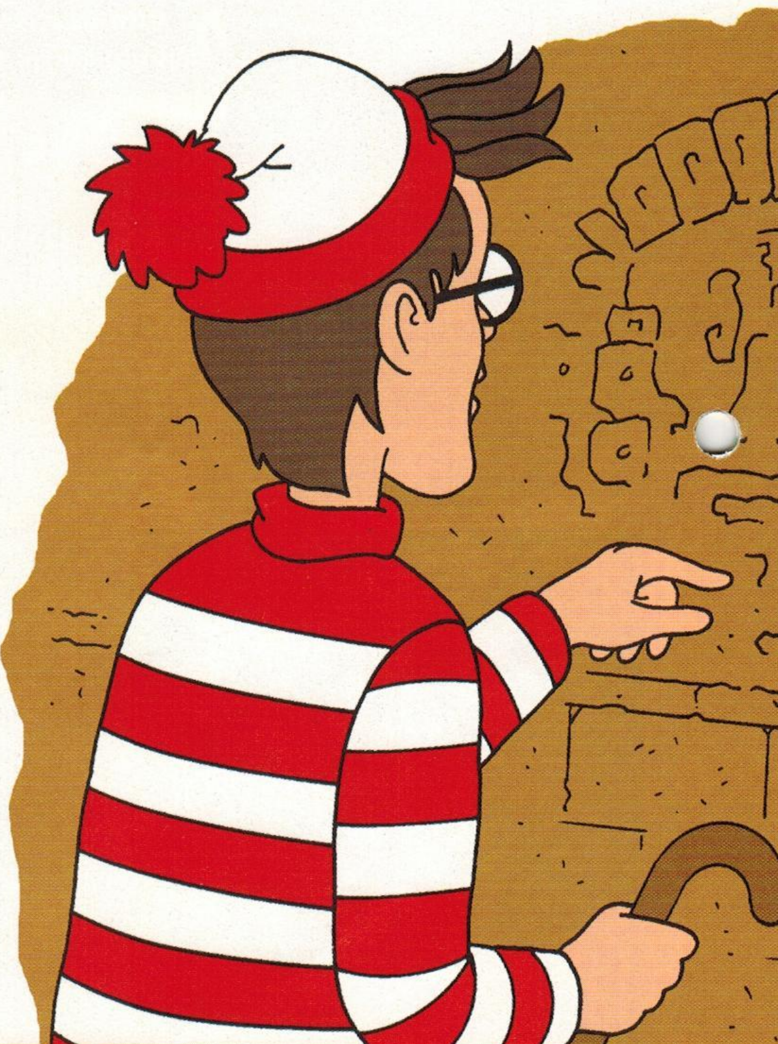

WALLY I CAŁKOWITE ZAĆMIENIE SŁOŃCA

Wally, Wenda i Szczek podejmują wyścig z czasem, by rozwikłać starożytną zagadkę i ocalić własną skórę.

Majowie wiedzieli, czym jest zaćmienie Słońca – powiedział Białobrody, siedząc w ogrodzie. Tak dobrze orientowali się w astronomii, że potrafili obliczyć, kiedy ono nastąpi. Tego słonecznego dnia trudno było sobie wyobrazić, że Księżyc mógłby przesunąć się przed tarczą Słońca i zaćmić jego blask.
– Czy Księżyc zawsze zupełnie zakrywa tarczę Słońca? – zapytał Wally.
– Nie – odparł Białobrody. – Całkowite zaćmienie zdarza się rzadko. Ale kiedy już się zdarzy, robi się naprawdę ciemno – nawet w środku dnia.
– Tak bym chciała zobaczyć, co wtedy robili Majowie – rzekła Wenda.
– No, cóż – powiedział Wally, sięgając po czarodziejską różdżkę. – Przekonajmy się!

Wally, Wenda i Szczek znaleźli się u stóp niewyobrażalnie wielkiej piramidy. Wszędzie wokół, na wielkim placu przed budowlą, Majowie przygotowywali się do jakiegoś święta.
– Patrzcie tam! – krzyknął Wally.
– Ci ludzie malują wzory wyrzeźbione na ścianach piramidy.

– Psst – uciszyła go Wenda. – To są kapłani. Chcę usłyszeć, o czym mówią.
– To zły znak – powiedział wysoki kapłan.
– Nie możemy odnaleźć szmaragdu Słońca, którym musi być zwieńczony pióropusz wielkiego króla – Tarczy Jaguara. Bez tego klejnotu Słońce może nigdy nie powrócić po zaćmieniu.
– Trzeba złożyć kogoś w ofierze bogom – stwierdził niższy kapłan. – Wówczas znajdziemy szmaragd. Wezwij straże!
– Musimy się ukryć – wyszeptała Wenda.
– Jeśli nas znajdą, złożą nas w ofierze!
– Biegnijmy na tył piramidy – rzekł Wally.

Trójka przyjaciół przesuwała się wzdłuż stopnia piramidy. Przylgnęli plecami do ściennych płaskorzeźb i wstrzymali oddech. Słyszeli, jak kapłani i strażnicy podchodzą coraz bliżej...
I wtedy nagle zapach farby sprawił, że Szczek nie wytrzymał i głośno kichnął! Wally, Wenda i Szczek rzucili się do ucieczki. Pomknęli za piramidę, ścigani przez kapłanów i strażników. W końcu strażnicy dogonili ich i przyprowadzili przed oblicze kapłanów. Najwyższy Kapłan zmierzył przybyszów zdziwionym wzrokiem, po czym przemówił:
– Kiedy Księżyc połknie Słońce, zostaniecie poświęceni bogom.

Wally'ego, Wendę i Szczeka wtrącono do małej komnaty ze zdobionymi ścianami i maleńkim oknem. Jakiś stary kapłan przyszedł, aby ich pilnować. Oznajmił im, że to wielki zaszczyt być złożonym w ofierze bogom.

Wally zapytał kapłana o Klejnot Słońca.
– Wygląda tak – powiedział staruszek, kreśląc kształt w pyle na podłodze komnaty. Po ostatnim zaćmieniu został ukryty i teraz nikt nie wie gdzie. Gdzieś tutaj jest wyrzeźbiona zagadka, której rozwiązanie wskaże jego miejsce.
– Jeśli rozwiążemy zagadkę, zostaniemy uwolnieni? – zapytał Wally.
– Być może – odpowiedział tajemniczo kapłan i poszedł uciąć sobie drzemkę w spokojnym miejscu.

Musimy się stąd wydostać! – krzyknęła Wenda. Przyjaciele zaczęli dokładnie przyglądać się ścianom. Były pokryte płaskorzeźbami. Słońce wpadło do komnaty przez okno i oświetliło płaskorzeźbę na przeciwległej ścianie. Ukazywała ona piramidę. Na czwartym jej stopniu człowiek w pióropuszu karmił jednego z czterech jaguarów. Ale czy na pewno?
– Chodźcie i spójrzcie na to! – zawołała Wenda. – On wcale nie karmi tego jaguara! – krzyknął Wally. – Wpycha mu do pyska Klejnot Słońca!
– A więc tutaj jest szmaragd! W czwartym kamiennym jaguarze od lewej, na czwartym stopniu piramidy! W tym momencie Księżyc zaczął „pożerać" Słońce. Nagle zrobiło się zupełnie ciemno.
– To nasza szansa – szepnął Wally. Przecisnęli się przez okno i przeszli obok śpiącego kapłana. W mroku spostrzegli, że są w pustej uliczce z tyłu piramidy. Na czas zaćmienia wszyscy zebrali się na placu. Sapiąc i dysząc, Wally i Szczek wspinali się po potężnych schodach, lecz na czwartym stopniu nie dojrzeli ani śladu posągów jaguarów.
– Muszą być z przodu – powiedział Wally. – Ale

tam będą was mogli zobaczyć wszyscy Majowie zebrani na placu! – zawołała przerażona Wenda stojąca na dole. Wally i Szczek ostrożnie zajrzeli za róg piramidy. Tak, tam stały jaguary. Ale na placu pod nimi stał wielki tłum ludzi wpatrzonych w piramidę. Usłyszeli gromki krzyk – dostrzeżono ich!

W tym momencie Księżyc przesunął się i całkowicie zakrył Słońce.

– Mamy siedem i pół minuty, zanim Słońce znowu się ukaże – rzekł Wally. Pod osłoną ciemności rzucili się do czwartego jaguara. Wally sięgnął do jego pyska... i wyciągnął szmaragd!

– Mam go! – oznajmił z triumfem.

– A teraz szybko do króla.

Tarcza Jaguara siedział na swym królewskim tronie. Nagle wszyscy jego kapłani, strażnicy i dworzanie poderwali się i zaczęli łapać coś, co zwinnie im uciekało. To Szczek starał się ich czymś zająć, żeby Wally miał czas dotrzeć do władcy. Wally skwapliwie skorzystał z okazji i stanął przed jego obliczem.

– Wasza Wysokość – powiedział Wally.

– Czy to tego wszyscy szukacie? I podał królowi Klejnot Słońca.

Tarcza Jaguara wstał i wziął szmaragd z ręki chłopca. Wzniósł go w obu dłoniach i wcisnął we wgłębienie na przodzie swojego pióropusza.

W tym momencie Słońce wysunęło się zza Księżyca i ponownie oświetliło świat.

KONIEC

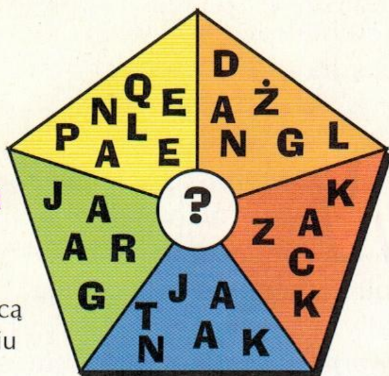
W CZĘŚCI 13. WALLY ZNAJDZIE SIĘ W RAJU, NA OCEANIE SPOKOJNYM.

ŁAMIGŁÓWKI Z PRZESZŁOŚCI

A TERAZ, PO ZAPOZNANIU SIĘ Z POTĘŻNYMI MAJAMI, ZNAJDŹCIE ROZWIĄZANIA TYCH ZAGADEK!

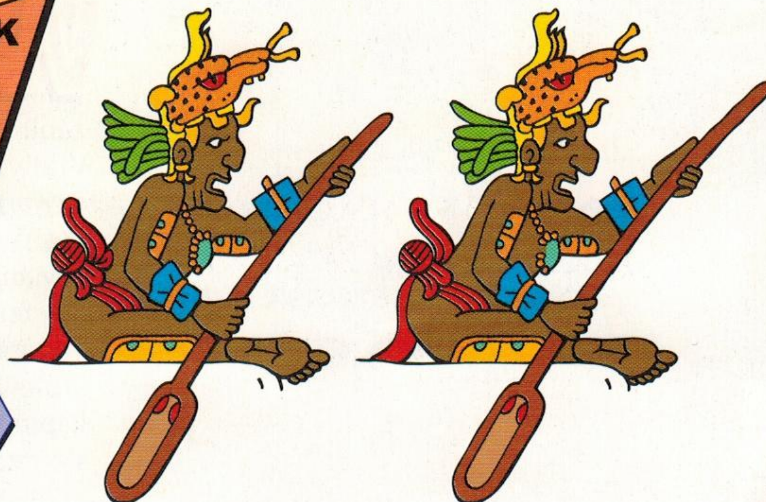

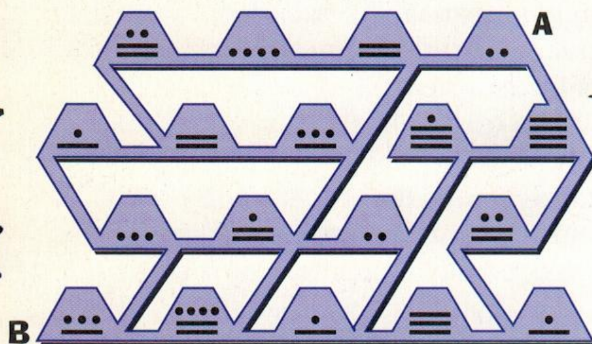
Zaginiona litera

Czy potraficie odszukać brakującą literę w tych pięciu słowach?

Wytęż wzrok!

Odszukajcie osiem różnic między bliźniaczymi bogami w maskach jaguarów?

Labirynt Majów

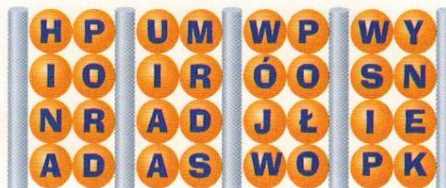
Majowie do zapisu liczb używali tylko trzech cyfr: ⊖ = 0, • = 1 i — = 5. Wszystkie liczby tworzono z tych właśnie znaków, np.: $\dot{-}$ = 6, ═ równa się 10. Poszukajcie drogi z A do B, przechodząc wyłącznie przez pola z liczbami parzystymi.

- JAK MÓWIONO O DŁUGICH RZĄDACH BOGA WODY?

- DŁUGIE... PAROWANIE!

Rzędy liter

Znajdźcie słowa ukryte w tych rzędach. Poruszajcie się po linii łamanej.

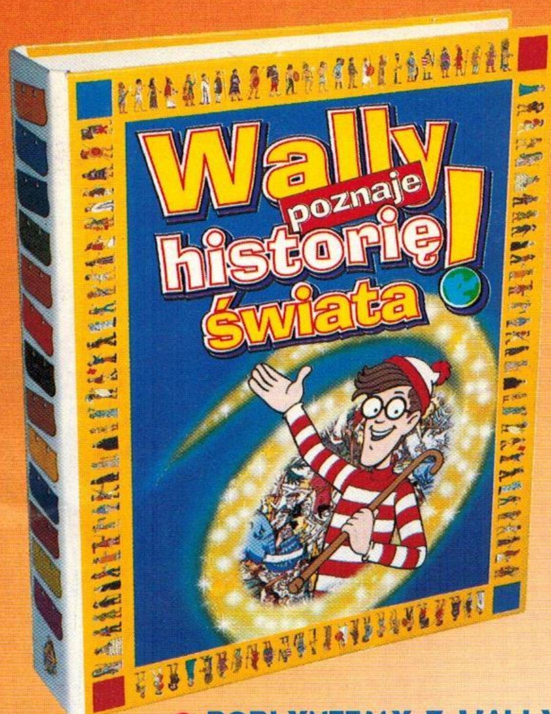
KTO NAJZWINNIEJ ZROBI SKOK, TEN WYGRYWA W POK-A-TOK!

INTELIGENTNY INDIANIN INDAGOWAŁ IRLANDCZYKA O INTENCJE ISLANDCZYKÓW

Piramidalna łamigłówka

Odgadnijcie 11 słów i wykreślcie ich litery z piramidy. Wszystkie słowa są na piramidzie poza diagramem, trzeba tylko ułożyć litery we właściwej kolejności.

SZUKAJCIE CZĘŚCI 13 WEWNĄTRZ DARMOWEGO SEGREGATORA

W następnym tygodniu Wally spotyka

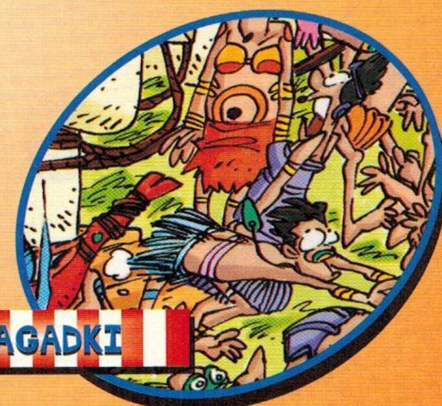
ODKRYWCÓW PACYFIKU

Wally poznaje historię świata! 13(65)
Odkrywcy Pacyfiku
Wielkie ptaki
Żeglowanie
Posągi
NAKLEJKI, ŁAMIGŁÓWKI I MNÓSTWO

- POPŁYNIEMY Z WALLYM OD WYSPY DO WYSPY
- ZOBACZYMY OLBRZYMIE PTAKI I GIGANTYCZNE POSĄGI
- PRZYJRZYMY SIĘ NIESAMOWITYM TATUAŻOM

MYŚLIWI

ORAZ WIĘCEJ DARMOWYCH NAKLEJEK I NOWE ŁAMIGŁÓWKI WALLY'EGO

POSĄGI

ZAGADKI

Wydawnictwo: GE Fabbri Phoenix Sp. z o.o.
Adres redakcji: 50-079 Wrocław, ul. Ruska 41/42
Tel. (071) 344 77 75, fax 344 79 84
Redaktor naczelna: Małgorzata Pędziwiatr
Z-ca red. naczelnego: Violetta Nowakowska
Opracowanie graficzne: Jola Kłosowicz
Redaktor techniczny: Andrzej Kaczmarek
Korekta: Elżbieta Niegoda i Waldemar Spallek
Kolportaż: Andrzej Grzebyk
Zamówienia na egzemplarze archiwalne przyjmujemy wyłącznie na kartkach pocztowych.

ISBN 83-910481-1-X, 83-87911-74-7 [cz. 12 (64)]

ATLAS:
otrzymasz go w prezencie wraz z numerem pierwszym WALLY POZNAJE HISTORIĘ ŚWIATA. Znajdziesz w nim ilustracje z całego świata, a także nieocenione informacje przydatne do zadań domowych. Są w nim obrazki słynnych budowli, zwierząt, a także mieszkańców świata.

NAKLEJKI:
w każdym numerze znajdziesz komplet darmowych naklejek do atlasu. Gdzie je naklejać? To proste! Numer naklejki odpowiada pustej kratce w atlasie.

Oprócz fantastycznych naklejek z numerami otrzymasz naklejki z reprezentantami różnych epok. Dostaniesz też zabawne naklejki Wally'ego, które możesz przykleić tam, gdzie chcesz.

SEGREGATOR:
pierwszy z czterech segregatorów otrzymasz z numerem drugim, w którym Wally cofa się w czasy faraonów. Każdy z numerów jest dziurkowany, tak więc łatwo wpiąć go do segregatora. Dzięki niemu cały zbiór nie będzie się niszczyć, a ty szybko znajdziesz potrzebny numer.

Historyczny quiz Wally'ego

CZY ZNACIE PRAWIDŁOWE ODPOWIEDZI NA QUIZOWE PYTANIA, DRODZY PODRÓŻNICY W CZASIE?

1 Ile dni miał kalendarzowy rok Majów?

a) 365,

b) 364,

c) 100.

2 W czasach Majów niewolników malowano w:

a) kwiaty,

b) złote liście,

c) czarno-białe pasy.

3 Ciepły płaszcz Majów nazywał się:

a) mantis,

b) manta,

c) mantra.

4 Za pomocą jakich cyfr Majowie zapisywali liczby?

a) 1, 2 i 3,

b) 1, 10 i 20,

c) 0, 1 i 5.

5 Ruiny Copán, miasta Majów, znajdują się w:

a) Hondurasie,

b) Gwatemali,

c) Holandii.

6 Której części ciała nie można było używać podczas gry w pok-a-tok?

a) kolan,

b) łokci,

c) dłoni.

7 Kapitan przegranej drużyny w grze pok-a-tok:

a) zostawał królem,

b) tracił życie,

c) tracił ubranie.

8 Ideał piękna Majów to:

a) długie jasne włosy,

b) wielkie stopy,

c) wydłużone głowy i spiczaste zęby.

9 Gdzie, według wierzeń Majów, bóg Słońca przebywał nocą?

a) za chmurą,

b) w łóżku,

c) w świecie podziemnym.

10 „Pacal" znaczy:

a) „kłopot",

b) „tarcza",

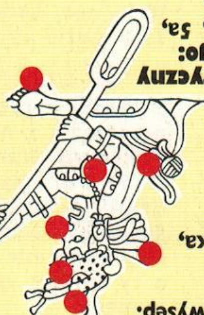
c) „król".

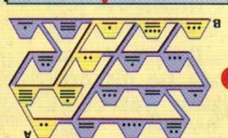

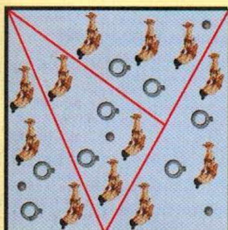

ODPOWIEDZI (NIE ZAGLĄDAJ!)

Str. 1: Szukaj i znajdź: kamień - str. 3, parasol - str. 12, jaguar - str. 13, tancerz - str. 16, piramida - str. 4. Str. 2: **Układanka Majów:** F różni się od reszty. Str. 5: **Tajemnicze Kamienie:** Chichén Itzá, Pakal, Palenque, Zackuk, Tical. Str. 9: **Klejnot słów:** biżuteria, tatuaż, boisko, manta, sandał, bóg, fryzura. Str. 10-11: **Dla uważnych:** Wally jest za toczącym się kołem na środku; rozgrywający leci nad chmurą pyłu; pani zjeżdżająca po poręczy ze schodów jest po prawej; kibic siedzi na murze po lewej; oszczep wbił się w ten sam mur; na rysunku są 23 piłki; kółko i kwadrat są namalowane na domu w środku. Rysunek ręki z piłką pochodzi z chmury pyłu. Str. 13: **Łamigłówka pok-a-tok:** rozwiązanie po prawej. Str. 15: **Czyje to?:** A jest bogiem-jaguarem, B to bóg kukurydzy, a C to bogini Księżyca. Str. 20: **Wytęż wzrok!:** 8 różnic pokazaliśmy po prawej. **Zaginiona litera:** dżungla, jaguar, Jukatan, Zackuk, Palenque. „U" jest brakujące. **Labirynt Majów:** rozwiązanie po prawej. **Rzędy liter:** piramida, Honduras, wojownik, półwysep. **Piramidalna łamigłówka:** Poziomo: maska, kot, manat, tkactwo. Pionowo: ofiara, tynk, ptak, gra, las, Tikal, nefryt. **Historyczny quiz Wally'ego:** 1a, 2c, 3b, 4c, 5a, 6c, 7b, 8c, 9c, 10b.

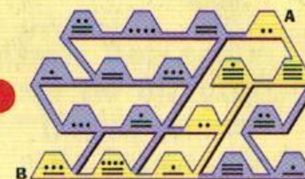

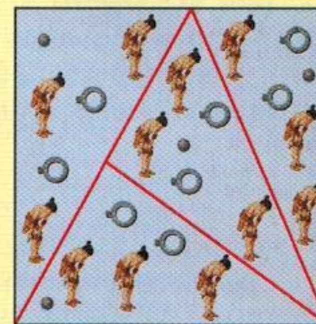

Str. 1: Szukaj i znajdź: kamień - str. 3, parasol - str. 12, jaguar - str. 13, tancerz - str. 16, piramida - str. 4.
Str. 2: **Układanka Majów:** F różni się od reszty. Str. 5: **Tajemnicze Kamienie:** Chichén Itzá, Pakal, Palenque, Zackuk, Tical. Str. 9: **Klejnot słów:** biżuteria, tatuaż, boisko, manta, sandał, bóg, fryzura.
Str. 10-11: **Dla uważnych:** Wally jest za toczącym się kołem na środku; rozgrywający leci nad chmurą pyłu; pani zjeżdżająca po poręczy ze schodów jest po prawej; kibic siedzi na murze po lewej; oszczep wbił się w ten sam mur; na rysunku są 23 piłki; kółko i kwadrat są namalowane na domu w środku. Rysunek ręki z piłką pochodzi z chmury pyłu.
Str. 13: **Łamigłówka pok-a-tok:** rozwiązanie po prawej.
Str. 15: **Czyje to?:** A jest bogiem-jaguarem, B to bóg kukurydzy, a C to bogini Księżyca.
Str. 20: **Wytęż wzrok!:** 8 różnic pokazaliśmy po prawej.
Zaginiona litera: dżungla, jaguar, Jukatan, Zackuk, Palenque. „U" jest brakujące. **Labirynt Majów:** rozwiązanie po prawej. **Rzędy liter:** piramida, Honduras, wojownik, półwysep.
Piramidalna łamigłówka:
Poziomo: maska, kot, manat, tkactwo.
Pionowo: ofiara, tynk, ptak, gra, las, Tikal, nefryt. **Historyczny quiz Wally'ego:** 1a, 2c, 3b, 4c, 5a, 6c, 7b, 8c, 9c, 10b.

ODPOWIEDZI (NIE ZAGLĄDAJ!)